

Voorjaarsbrief 2020 **EMBARGO TOT DONDERDAG 28 MEI 2020,**
Onderwerp **10:00 UUR**
M.J. Hofstede
Steller

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 70 52 Bijlage(n) 2

Ons kenmerk

Datum 28 mei 2020 Uw brief van

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Vorig jaar hebben we ingrijpende maatregelen moeten treffen om de begroting voor 2020 sluitend te krijgen. We hebben op financieel gebied gedaan wat nodig was om de kwaliteit van onze gemeente en het voorzieningenniveau op peil te houden. Zo hebben we bezuinigd en onze inkomsten vergroot. De noodzaak van meer financiële stabiliteit is groot. De COVID-19-pandemie heeft echter veel veranderd op zowel de korte, als waarschijnlijk ook de langere termijn. We hebben dan ook onlangs een coronabuffer aangelegd, maar deze zal niet toereikend zijn. Het zijn zware tijden, waarin helaas ook hier mensen zijn overleden aan het virus, velen zich zorgen maken over hun gezondheid en ondernemers in de knel komen. Het zijn ook tijden waarin eenzaamheid toeneemt. Het is nog niet duidelijk hoe lang we zullen moeten leven met vormen van beperkende maatregelen, maar we gaan, met elkaar en in afstemming met het Rijk, de crisis te lijf. Juist nu willen we er zijn voor de inwoners van onze gemeente, ook al staan onze financiën onder druk.

We willen onze grote dank uitspreken aan zorgverleners, politieagenten en handhavers, leraren, supermarktmedewerkers, wetenschappers en vele andere mensen in vitale beroepen, die met enorme inspanning de samenleving zo goed mogelijk draaiende houden. De saamhorigheid die zichtbaar wordt in tal van initiatieven om medeburgers en ondernemers te ondersteunen, geeft ons vertrouwen dat we deze crisis te boven zullen komen. Er zullen echter, ook in deze begrotingscyclus, onzekere factoren blijven. We zullen duidelijkheid scheppen waar we kunnen, zodat uw raad zo goed mogelijk op de hoogte is en op basis daarvan de goede keuzes kan maken.

Onze financiële positie is, voor zover we nu kunnen overzien, nog steeds niet gunstig. De rijksbegroting 2021 zal grote tekorten kennen als gevolg van de crisis. Ook wij staan voor de uitdaging om de korte-termijngevolgen van de coronacrisis

op te vangen. We lopen inkomsten mis en doen extra uitgaven. Een deel daarvan zal door de Rijksoverheid moeten worden gecompenseerd. We doen op dit moment nader onderzoek naar de gevolgen van de crisis voor onze gemeente en regio. Onzeker is ook hoe de gemeentefinanciën zich zullen ontwikkelen: de herijking van het gemeentefonds is een jaar uitgesteld. Aan het nieuwe verdeelmodel voor de gemeentefinanciën wordt nog gewerkt, terwijl we nog steeds kampen met nijpende tekorten in het sociaal domein, waaraan het Rijk de gemeenten nog niet of nauwelijks tegemoetgekomen is. Het is bovendien nog de vraag hoe de 'trap op, trap af-systematiek' die gemeenten met het Rijk hanteren, uitpakt in de komende jaren, hoewel het zeer waarschijnlijk lijkt dat zal worden besloten tot een bevrozing van het accres voor een periode van twee jaar. Grote extra investeringen, boven op bestaande plannen zijn waarschijnlijk niet haalbaar en we verwachten dat ook ombuigingen of het faseren van plannen wellicht nodig zullen zijn.

We willen desondanks mensen ondersteunen, ondernemers en maatschappelijke organisaties helpen. We willen kijken naar wat wél kan, ook nu onze eigen financiën als gemeente onder druk staan. Net als veel mensen in de samenleving, zijn ook wij op zoek naar perspectief. We weten niet precies hoe de wereld er over een half jaar uit ziet, maar we geloven dat ons handelen de gevolgen van de crisis kan beïnvloeden. We willen daarom juist nu onze investeringsagenda handhaven, anticyclisch investeren en de focus op de langere termijn vasthouden. Zo blijven we werken aan een gezond, groen en gelukkig Groningen, voor al onze inwoners. We betrekken uw raad daar bij, door dit jaar een opener gesprek over de opgaven en oplossingsrichtingen met u te voeren. In de bijlage vindt u de opgaven voor de begroting 2021. Hierna gaan we eerst in op een aantal landelijke trends, waarna we feiten en cijfers uit onze eigen gemeente bespreken, om vervolgens aan te geven waar we het komend jaar op willen inzetten en wat ons financieel perspectief is.

Landelijke en lokale ontwikkelingen

Een aantal trends die in het hele land vóór de pandemie al zichtbaar waren, blijven dat, of worden zelfs extra zichtbaar. We zien ze ook hier in Groningen¹: de sociale en ruimtelijke ongelijkheid lijkt te groeien, de druk op de leefkwaliteit in onze wijken en dorpen neemt toe en Nederland vergrijsst. Anderzijds is er steeds meer aandacht voor inclusiviteit en de transitie naar een duurzame samenleving. Deze thema's kwamen ook duidelijk naar voren in de startbijeenkomst voor de begroting 2021 vanuit uw raad, in maart van dit jaar. Met ons coalitieakkoord speelden we als gemeente al in op deze trends. We hebben tot nu toe veel uit het akkoord in de steigers gezet. Het is ons doel om verder te werken aan voor iedereen merkbare en voelbare resultaten, ook op de langere termijn, ook al ligt onze focus eerst op het bestrijden van de crisis.

¹ Bron: onderzoek door Platform31, stedennetwerk.

Stand van Groningen in feiten en cijfers

We schetsen een aantal belangrijke ontwikkelingen. Voor meer informatie verwijzen we naar onze dynamische basismonitor, die periodiek wordt geactualiseerd: <https://basismonitor-groningen.nl/standvangroningen/>

Met de huidige plannen, in lijn met de Omgevingsvisie Next City, koersen we op 250-255 duizend inwoners in 2030/2035. We zien met name een sterke groei van het aantal 75-plussers met ca. 75% in de komende 20 jaar, wat een belangrijk aandachtspunt voor ons beleid is. In 2020 verwachten we een verdere stijging van de bouwproductie naar zo'n 2.400 woningen en in 2021 nog eens tussen de 2.000-3.000 woningen (onder voorbehoud van corona-effecten). We zien dat het aanbod van koopwoningen afgelopen jaar wederom is afgenomen en de wachttijden voor sociale huurwoningen hoog blijven, de druk blijft dus hoog op de woningmarkt. De werkgelegenheid is het afgelopen peiljaar met 2% en 3.200 banen toegenomen tot 157.000 banen. Landelijk was de groei 2,5%. Het corona-effect wordt nog in beeld gebracht. Een substantieel deel van onze beroepsbevolking werkt in "coronagevoelige beroepen" (bijv. horeca, cultuur/sport/recreatie, uitzendkrachten, flexbanen en ZZP). De leerlingen- en studentenaantallen zijn redelijk stabiel, we zien een kleine binnenlandse daling en een stijging van het aantal internationals.

Uit de bevolkingsenquêtes eind 2018 leren we dat Groningen een aantrekkelijke gemeente is, waar mensen prettig, gezond en veilig wonen, werken, recreëren en verblijven. In onze buurten en wijken wordt de leefbaarheid doorgaans als goed beoordeeld. We zien dat de verschillen tussen de wijken o.a. door het wijkenbeleid en de inbreiding kleiner worden, maar ook dat verschillen juist binnen de wijken lijken toe te nemen. Onze gemeente en regio behoren gemiddeld genomen helaas tot één van de armste in het land naar huishoudinkomens, het aandeel minima is relatief hoog. Het is nog niet duidelijk hoe groot de effecten van de coronacrisis hierop zullen zijn. Veel inwoners doen op diverse terreinen actief mee aan de samenleving en in 2018 gaf 88% van de inwoners (18 jaar en ouder) aan een goede gezondheid te ervaren. 84% was tevreden met het eigen leven. Helaas is dit niet voor een ieder vanzelfsprekend: 29% gaf aan belemmeringen te ervaren door gezondheidsproblemen. Van de inwoners (18 jaar en ouder) gaf 23% aan in 2018 hulp te hebben ontvangen. In 2019 hadden ca. 17.000 personen een indicatie voor één of meerdere Wmo-maatwerkvoorzieningen. In totaal ging het om ruim 40.000 (lopende) geïndiceerde Wmo-voorzieningen. Veel meer informatie vindt u in de wijkcompassen via <https://basismonitorgroningen.nl/kompasvangroningen>

Waar zetten we het komend jaar op in?

Hierna beschrijven we onze uitgangspunten voor de begroting 2021, maar we werken niet slechts aan deze gemeente voor een periode van een paar jaar. We willen grotere bewegingen in gang zetten en verankeren. Dit is ons inziens ook de enige manier om deze crisis te boven te komen, maar we kunnen het niet alleen. We werken als centrumgemeente en 'economische motor' in het noorden, veel samen in de regio en in landelijke netwerken, op een groot aantal thema's. Ook het behartigen van onze belangen bij de Rijksoverheid en in Brussel is

noodzakelijk om onze gemeente te kunnen blijven ontwikkelen, dat doen we daarom ook in toenemende mate. We slagen er goed in landelijke subsidies binnen te halen, zoals de bijdragen uit de Regio Deal en de Woondeal.

De mens centraal

Opvallend en mooi is de solidariteit die we in deze crisissituatie zien: daklozen die in een hotel kunnen overnachten, vrijwilligers en burens die juist nu helpen, bedrijven die zich belangeloos inzetten, kleine en grote initiatieven van grote waarde. Deze crisis kent vooral nadelen, maar we kunnen nu wel veel leren van de veerkracht, creativiteit en solidariteit die we zien. Hoewel we elkaar niet fysiek kunnen ontmoeten, zijn veel mensen er toch voor elkaar, vaak digitaal.

Organisaties die veel contact hebben met inwoners zoals welzijnsorganisaties, hebben door het sluiten van wijkcentra en jongerenwerk, moeten zoeken naar alternatieven. In het onderwijs hebben we de meest kwetsbare kinderen en ouders beter in beeld gekregen en kunnen we gericht ondersteunen, dat zien we ook in de dak- en thuislozenopvang. Veel mensen, van jong tot oud, komen echter in grote moeilijkheden door deze crisis, op verschillende manieren. Nu iedereen veel thuis moet blijven, zijn er zorgen over een toename van huiselijk geweld.

Vooralsnog zien we geen toename van meldingen. We zorgen er samen met onze zorgaanbieders voor dat cruciale zorg en ondersteuning zoveel mogelijk door kan gaan. Nu het basisonderwijs weer deels geopend is, krijgen veel ouders iets meer lucht. We zagen helaas dat niet alle leerlingen konden aanhaken bij het onderwijs op afstand, zij hebben mogelijk een leerachterstand opgelopen. We blijven ons daarom hard maken voor gelijke kansen voor alle kinderen.

Het aantal mensen dat hun baan verliest door de coronacrisis en in de bijstand komt, neemt toe en gaat naar verwachting verder oplopen in 2021. Daarnaast gaan we er ervan uit dat meer mensen in een schuldsituatie terechtkomen. We zetten daarom extra in op schuldhulpverlening en we passen waar nodig ons armoedebeleid en werkprogramma aan. We willen dat mensen straks zo snel mogelijk weer werk hebben en we willen kansen creëren voor mensen die ze het hardst nodig hebben. We blijven ook werken aan de langere termijn: we gaan door met het beter beheersen en zo uiteindelijk verlagen van de onze zorgkosten, door de transformatie in het sociaal domein te versnellen. Vorig jaar was een bezuiniging noodzakelijk, maar het water staat gemeenten al veel langer aan de lippen. We blijven de tekorten in het sociaal domein daarom onder de aandacht van het Rijk brengen. Nu is het nodig dat overheden uit de systeemwereld treden en aansluiten bij de leefwereld van mensen. We willen door die aansluiting te verbeteren de komende jaren grote stappen mogelijk maken in het helpen van zogenaamde multi-probleemgezinnen en het doorbreken van intergenerationele armoede met ons armoedebeleid 'Toekomst met Perspectief'. We gaan ook ondersteuning in wijken en dorpen verder ontwikkelen, met de WIJ en het GON als katalysatoren, juist nu. We blijven inzetten op een gezondere levensstijl van burgers en zullen regionaal aan een preventieakkoord werken, met als doel meer gezonde en gelukkige jaren en het betaalbaar houden van de zorg op de lange termijn.

Herwinnen van de openbare ruimte

Nu de bewegingsvrijheid is afgenomen in de afgelopen maanden, werden we ons bewuster van de rol van mobiliteit in de samenleving en het belang van een prettige buurt om in te leven. Onze integrale mobiliteitsvisie willen we mét bewoners verder vormgeven, ook al vraagt het nu om een extra inspanning om met elkaar in gesprek te komen. Juist door het integrale karakter van de visie kunnen we vervoersvormen beter op elkaar afstemmen en zo rekening houden met de uitdagingen van de anderhalvemetersamenleving. We willen het openbaar vervoer versterken en verduurzamen. De openbare ruimte willen we een prettige plek voor voetgangers en fietsers laten zijn, goed toegankelijk voor iedereen, met meer grip op het autoverkeer en parkeren. We werken ook aan meer groen, een schonere lucht en ruimte voor ontmoeting en beweging. Dat doen we door middel van een Leidraad Openbare Ruimte. In Ten Boer is de leefbaarheid van de openbare ruimte een belangrijk onderdeel van de dorpsvernieuwing en ook in Haren werken we aan versterking van het leefklimaat. Het klimaat verandert en we moeten ons voorbereiden op meer wateroverlast, droogte en hitte. Met ‘Groningen klimaatbestendig in 2050’ als einddoel hebben we een uitvoeringsagenda opgesteld, waarin we wateroverlast en hittestress de komende jaren aanpakken waar dat het meest nodig is. We werken dit verder uit via onder meer het Groninger Water- en Rioleringsplan en het Groenplan, waarmee we werken aan het vergroenen van de openbare ruimte en het zichtbaar maken hoe groen raakt aan identiteit, natuur, gezondheid, voedsel en klimaatadaptatie. Waar mogelijk koppelen we klimaatadaptatie aan het aardgasvrij maken van wijken, zoals in Paddepoel al in gang is gezet in september 2019. We willen daarmee een voorbeeld zijn voor andere gemeenten.

Groningen actief

We zetten, zeker in deze tijden waarin veel mensen hun baan verliezen, in op werk, want werk biedt inkomen, maar ook structuur en sociale contacten. We gaan op volle kracht door met het werkprogramma. We zetten samen met het UWV en het Rijk middelen in om te voorkomen dat mensen in de bijstand komen en om mensen die nu in de bijstand komen snel weer naar werk, opleiding of participatie te begeleiden. We willen daarom door met de basisbanen en blijven mensen met vertrouwen tegemoet treden. Ook vóór de crisis zagen we een mismatch tussen onderwijs en arbeidsmarkt, een van de redenen dat we in de innovatieve Scholingsalliantie Noord blijven inzetten op een betere aansluiting daarvan, een initiatief dat ook in Den Haag steeds meer aandacht krijgt. We zien dat de crisis nu al veel initiatieven tot omscholing losmaakt die er eerder niet waren. Op de lange termijn zullen de middelen uit het Nationaal Programma Groningen (NPG) ook bijdragen aan onderwijs en werkgelegenheid in onze gemeente en de regio.

Energietransitie als motor voor wijk- en dorpsvernieuwing

Met onze integrale wijk- en dorpsvernieuwing in Woltersum, Ten Post, Ten Boer en de stadswijken concentreren we ons naast de versterking op de omgevingskwaliteit, dat doen we ook in Beijum en Lewenborg in het kader van het NPG. Mensen willen daar net als in de rest van de gemeente, in hun straat en buurt juist nu zekerheid en geborgenheid vinden. Blijven investeren in wijken en dorpen is ook van belang om de economie draaiende te houden. Dat doen we op

een integrale manier, met aandacht voor sociale en fysieke vraagstukken, in onderlinge samenhang. We gebruiken daarvoor ook rijks gelden uit de Regio Deal en koppelen onze inzet nadrukkelijk aan verduurzaming en klimaatadaptatie. In Groningen lopen we voorop in de energietransitie. Wereldwijd lijken plannen voor verduurzaming vertraging op te lopen en dat is begrijpelijk. De transitie blijft echter nodig op alle schaalniveaus, van de Europese Green Deal tot in wijken, dorpen en straten, bij mensen thuis. We kunnen als regio veel betekenen. We blijven inzetten op een geïntegreerd energiesysteem dat bestaat uit opwekking van windenergie op zee en daarmee een waterstofeconomie aanjaagt. Met de kennis en innovatiekracht in onze regio kunnen we een unieke positie als ‘groen stopcontact’ in Europa innemen. Dat kan ons veel banen opleveren. Die boodschap communiceren we actief richting Den Haag en Brussel, mét de regio. We zien voor het Nationaal programma Groningen een rol in het versnellen en verbreden van de energietransitie. We hebben echter zorgen over wie de rekening van de transitie betaalt. De transitie is meer dan techniek, het is een menselijk vraagstuk waar iedereen in mee moet kunnen, ook financieel. We vragen daarvoor blijvend aandacht bij het Rijk, net als voor voldoende middelen voor gemeenten om het klimaatakkoord goed uit te kunnen voeren, zodat de komende jaren de energietransitie in Groningen écht tastbaar en aantrekkelijk kan worden voor mensen.

Groningen ontwikkelt zich verder

Aardbevingen en versterking

Gezondheid en veiligheid zijn en blijven onze eerste zorg, vooral in het aardbevingsgebied, dat in deze tijden extra hard geraakt wordt. De versterking moet goed georganiseerd worden, met een nieuwe manier van werken, één gezicht, één projectorganisatie, daar werken we hard aan.

Openbare Orde en Veiligheid

We hebben in de wijken en dorpen extra aandacht voor de aanpak van overlastgevende jeugdgroepen, in samenwerking met het zorgveld via vroegsignalering. We zien de afgelopen maanden de overlast toenemen. We continueren ook de aanpak van ondermijnende criminaliteit.

Economie

Natuurlijk willen we in deze crisistijden Groningse ondernemers ondersteunen. We namen zoals u weet diverse noodmaatregelen.² We houden vast aan onze economische agenda, met extra aandacht voor de sectoren die het nu zwaar hebben. We blijven ook inzetten op de verdere ontwikkeling van ons vestigingsklimaat voor zover dat nu kan. Voor de crisis hebben we al geïnvesteerd in “ondernemen met impact”. Dit zetten we door. Naast ondersteuning en dienstverlening op maat zit onze economische impact als gemeente vooral in het aanleggen van infrastructuur, in bouwen, in talentbinding en het bij elkaar brengen

² We gaven uitstel van betaling van lokale belastingen en huur, we faciliteerden de aanvraag van een uitkering op basis van de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO), betaalden subsidies vooruit, we hebben budget beschikbaar gesteld voor initiatieven, nieuwe verdienmodellen en noodmaatregelen van ondernemers, instellingen en organisaties om zo goed mogelijk door de coronacrisis te komen. We stemmen af met andere gemeenten via de VNG.

van onderwijs en arbeidsmarkt. Dit doen we in nauwe afstemming met onze maatschappelijke partners.

Cultuur

Voor de leefkwaliteit in Groningen is de Kunst en Cultuursector van groot belang. Kunstenaars en culturele instellingen worden hard geraakt door de coronacrisis. Om onze ambities voor de aantrekkelijkheid van Groningen te verwezenlijken is het essentieel dat zij ondersteund worden. De Rijksoverheid heeft hierin een grote verantwoordelijkheid en wij kijken ook waar wij kunnen ondersteunen. Eind dit jaar wordt de Cultuurnota vastgesteld hierin zullen wij uitvoering geven aan de doelen die wij hebben met de culturele sector. We blijven een bruisende gemeente, met een rijk cultureel aanbod en mooie evenementen. We zullen daarom, rekening houdend met de beperkende maatregelen, culturele initiatieven faciliteren.

Onderwijs

In het onderwijs blijven we als onderwijs- en kennisstad bij uitstek, inzetten op kansgelijkheid, door het stimuleren van Kinderopvang en Voor- en Vroegschoolse educatie. We willen dit jaar een maatschappelijk akkoord sluiten met onze partners uit het onderwijsveld rondom gelijke onderwijskansen voor alle kinderen. We zetten ook met het onderwijsveld in noordelijke stadswijken in op het naschoolse aanbod op basisscholen om kansgelijkheid te vergroten en de overgang naar het voortgezet onderwijs te versoepelen, via zowel het NPG als Regio Dealgelden. Eerder benoemden we al onze inzet om onderwijs en arbeidsmarkt beter te verbinden. Binnen het vernieuwde Akkoord van Groningen werken we nog nauwer samen met het UMCG, de RuG, Hanze, MBO's en de provincie, aan het versterken van onze positie op de thema's energie, healthy ageing en digitalisering. Daarbij hebben we specifieke aandacht voor talentbinding en de verbetering van het innovatieklimaat. Binnen het Nationaalprogramma Groningen zetten we ook in op een regionale aanpak op het thema werken en leren.

Wonen

Het woningtekort blijft onze aandacht vragen. We blijven bouwen samen met corporaties en marktpartijen en we komen met een nieuwe woonvisie. In al onze gebiedsontwikkelingen hebben we, net als in onze wijkvernieuwing, niet alleen aandacht voor bouwen, maar ook voor betaalbaarheid, duurzaamheid, leefkwaliteit en inclusiviteit. We zetten met die leidende principes in gedachten onze schouders onder de ontwikkeling van de Stadshavens, Suikerzijde, de Reitdiepzone, Meerstad en De Held III. Het Ebbingekwartier, UMCG, Europapark en het Stationsgebied worden verder ontwikkeld. We continueren ook de ontwikkeling van de nieuwe Grote Markt, het hart van de stad, waar dit jaar de nieuwe oostwand, met doorkijk naar de Nieuwe Markt en het Forum, in zijn geheel zichtbaar zal worden.

Sport

Sport is een vitaal onderdeel van onze samenleving, van groot belang voor onze gezondheid, sociale leven en onlosmakelijk verbonden met hoe we onze openbare

ruimte willen inrichten. Dat merken we des te meer tijdens de coronacrisis. We hebben daarom aandacht voor sport in ons gezondheidsbeleid, bij de ontwikkeling van de genoemde nieuwe gebieden, maar ook in de rest van de openbare ruimte. We ondersteunen sportverenigingen de komende tijd waar we kunnen. Voor de langere termijn bouwen we voort op wat we geleerd hebben in de pilot rondom het Beter Benutten van sportaccommodaties en gaan we meer capaciteit realiseren. Dat doen we op basis van het uitgevoerde Capaciteitsonderzoek, dat nog een vervolg zal krijgen en als input dient voor het investeringsprogramma Binnensportaccommodaties voor zowel sport als onderwijs dat we gaan ontwikkelen.

Ambtelijke organisatie

De coronacrisis heeft eveneens een groot effect op de ambtelijke organisatie. Veel medewerkers hebben hard gewerkt om ondernemers en burgers te helpen tijdens de coronacrisis. Het thuiswerken zal mogelijk blijvend effect hebben op onze manier van werken. In de organisatie is daarom extra aandacht voor het welzijn en de werkdruk van medewerkers. We zien ook dat de vraag naar innovatieve en digitale oplossingen in een stroomversnelling komt. De organisatie beheert steeds meer datastromen, met aandacht voor privacy en veiligheid en werkt ook steeds gebieds- en opgavegericht.

Financieel perspectief

In de begroting 2020 is een aanzienlijk pakket aan besparingen doorgevoerd om de begroting sluitend te maken. We zijn daarbij bij een aantal besparingsmogelijkheden scherp aan de wind gaan zeilen. Dat geldt ook voor de raming van de zorgkosten waarbij we vanaf 2021 geen rekening houden met een mogelijk groeiende zorgvraag. Met de scherpe ramingen in de begroting lopen we een groter risico. We hebben daarom bij de begroting 2020 besloten het positieve effect uit de septembercirculaire niet in te zetten maar achter de hand te houden zodat risico's als gevolg van de scherpe raming kunnen worden opgevangen en zo mogelijk het weerstandsvermogen kan worden versterkt. Ter voorbereiding op de begroting 2021 hebben we het financiële meerjarenbeeld geactualiseerd en de gemeentelijke opgaven geïnventariseerd. De opgaven voor 2021 en verder zijn groot en als gevolg van de huidige pandemie zijn de onzekerheden en risico's verder toegenomen.

Bij dit voorjaarsdebat kiezen we voor een andere benadering dan de afgelopen jaren. We willen, tegemoetkomend aan de wens van uw raad, een opener gesprek met u voeren over de opgaven en de oplossingsmogelijkheden die uw raad ziet om tot een sluitende begroting te komen. We geven in deze voorjaarsbrief daarom enkele mogelijke oplossingsrichtingen, maar als de raad andere oplossingsrichtingen ziet willen we deze graag met u bespreken. Anders dan voorgaande jaren doen we in deze voorjaarsbrief geen voorzet voor prioritering van de opgaven en spreken we geen voorkeur uit voor oplossingsrichtingen. We leggen opgaven en oplossingsrichtingen open voor, zodat de raad zijn eigen oordeel kan vormen. Bij de opgaven hebben we wel onderscheid gemaakt naar opgaven die we als bijna onontkoombaar beschouwen en opgaven waarbij nog een keuze of bijsturing mogelijk is. We geven hierna een toelichting op het financieel

meerjarenbeeld en gaan vervolgens nader in op de opgaven en mogelijke oplossingsrichtingen voor de begroting 2021.

Meerjarenbeeld

Het meerjarenbeeld geeft de financiële ontwikkeling bij ongewijzigd beleid weer. Hierin zijn alleen autonome ontwikkelingen waarop de gemeente geen invloed heeft verwerkt, zoals rente-effecten en loon- en prijsontwikkelingen. Als de raad een besluit heeft genomen over de inzet van middelen (voorbeslag) wordt deze ook opgenomen in het meerjarenbeeld.

Het meerjarenbeeld is over de hele periode positief. Dit is een gevolg van het verwerken van de septembercirculaire 2019. Het voordeel van de septembercirculaire was gemiddeld zo'n 8 miljoen euro per jaar. Een deel hiervan is nodig voor het opvangen van nadelige rente-, loon- en prijseffecten. Bij het raadsvoorstel over het meerjarenbeeld wordt een toelichting gegeven op alle wijzigingen ten opzichte van het meerjarenbeeld in de begroting 2020.

Opgaven begroting 2021

Uit de inventarisatie van de opgaven voor de begroting 2021 blijkt dat het opstellen van een sluitende begroting 2021 opnieuw niet eenvoudig zal zijn. In onderstaand overzicht staat het verloop van het meerjarenbeeld en het totaalbedrag van de geïnventariseerde opgaven.

	2021	2022	2023	2024
Actueel meerjarenbeeld april 2020	3.719	4.578	4.333	13.300
Opgaven begroting 2021	-24.033	-22.710	-21.122	-23.595

De geïnventariseerde opgaven voor de begroting zijn met zo'n 21 tot 24 miljoen euro per jaar veel hoger dan de ruimte in het meerjarenbeeld. We zien bijvoorbeeld een toename van de opgaven in het sociaal domein, zowel bij de WMO als bij de BUIG. Daarnaast constateren we dat het op een aantal gebieden moeilijk is om besparingen te realiseren. Ook zijn er grote opgaven op het gebied van toezicht en handhaving en onderhoud en beheer.

Daarbij merken we op dat bij de opgaven nog geen rekening is gehouden met effecten van de coronacrisis. De crisis zal in 2020 grote effecten hebben, maar deze kunnen ook doorwerken in de jaren hierna. In de eerste voortgangsrapportage is een eerste inschatting gegeven van de negatieve financiële impact van de coronacrisis op de begroting 2020. Door bijvoorbeeld lagere parkeerinkomsten, lagere opbrengsten door het tijdelijk sluiten van accommodaties en hogere uitgaven aan steunmaatregelen verwachten we een nadeel op de begroting van een bedrag tussen de 10 en 20 miljoen euro. We weten nog niet in welke mate we hiervoor door het Rijk worden gecompenseerd. In de eerste voortgangsrapportage wordt het verwachte nadeel nader toegelicht. Het effect hiervan op de begroting 2021 en verder valt op dit moment nog niet in te schatten. De komende periode werken we de opgaven verder uit.

Gezien de toegenomen onzekerheid in de opgaven kunnen we achteraf constateren dat het verstandig is geweest het positieve effect uit de septembercirculaire achter de hand te houden. Dit effect biedt nu de ruimte om een deel van de opgaven op te lossen.

Maatregelen sluitende meerjarenbegroting

Zoals eerder aangegeven is het opstellen van een sluitende begroting 2021 niet eenvoudig. We zijn hierbij ook afhankelijk van het Rijk. De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt duidelijk in de meicirculaire. Oorspronkelijk zou de herverdeling van het gemeentefonds voor 2021 worden ingevoerd. Mogelijk zou dit enige ruimte kunnen geven in de begroting. De herverdeling is echter met een jaar uitgesteld. Zodra de uitkomsten van de meicirculaire bekend zijn informeren we u hierover.

Om tot een sluitende begroting 2021 te komen zullen bij de begroting aanvullende maatregelen getroffen moeten worden. Hiervoor zien we meerdere mogelijkheden. We denken hierbij bijvoorbeeld aan de inventarisatie van alle gemeentelijke taken en bijbehorende budgetten. Deze inventarisatie werken we verder uit en brengen daarbij in beeld welk deel van de budgetten beïnvloedbaar is. Ook kan gedacht worden aan het faseren of stoppen van projecten, het ruilen van incidentele middelen voor structurele middelen, het inzetten van weerstandsvermogen, het vrij laten vallen van nog niet structureel bestede intensiveringsmiddelen of het verhogen van inkomsten. Graag horen we uw opvatting over de opgaven en welke oplossingsrichtingen u ziet om – met inachtneming van de financiële positie – te komen tot een sluitend financieel perspectief voor de jaren 2021-2024.

Houdbaarheidstest gemeentefinanciën 2020

De houdbaarheidstest gemeentefinanciën is een stresstest en geeft inzicht in de financiële positie van de gemeente en of deze robuust genoeg is om financiële tegenslagen in de toekomst op te kunnen vangen. De test is door de VNG samen met een aantal gemeenten ontwikkeld en wordt jaarlijks door de VNG beschikbaar gesteld. Gemeenten bepalen zelf of ze de houdbaarheidstest invullen. In de Kadernota weerstandsvermogen en risicomanagement 2020 hebben we opgenomen dat we de houdbaarheidstest voortaan jaarlijks zullen uitvoeren en de uitkomsten (wanneer mogelijk) betrekken bij de voorjaarsbrief.

De houdbaarheidstest kijkt naar de inkomsten en uitgaven van de gemeente en de ontwikkeling van de gemeenteschuld bij een slechtweers scenario. In een slecht weer scenario nemen de uitgaven toe en de inkomsten af. Als dan geen maatregelen worden genomen, leidt dit tot een toename van de gemeenteschuld en een toename van de netto schuldquote.

Met de houdbaarheidstest kan worden bepaald welk bedrag aan structurele bezuinigingen nodig is om de stijging van de gemeenteschuld / netto schuldquote te stoppen en de netto schuldquote weer onder het gewenste niveau te brengen. Dit bedrag aan structurele bezuinigingen wordt het houdbaarheidstekort genoemd.

Op basis van de gemeenterekening 2019 en gemeentebegroting 2020 geeft de houdbaarheidstest aan dat in een slechtweersscenario een structurele bezuinigingsopgave van €22,8 miljoen nodig is. De houdbaarheidstest geeft ook een indicatie van de financiële gezondheid van een gemeente. De financiële conditie index wordt bepaald op basis van tien kengetallen en het eerdergenoemde houdbaarheidstekort. De uitkomst van de financiële conditie index is dat de

financiële conditie van de gemeente Groningen onvoldoende is. Op een aantal kengetallen overschrijden we de door het rekenmodel gehanteerde signaleringswaarde. Groningen heeft bijvoorbeeld hoge investeringen en hoge uitgaven per inwoner. Dit leidt tot een hoge gemeenteschuld en hoge tarieven. Groningen heeft volgens het model een nadelig exploitatieresultaat en dat weegt zwaar door in het oordeel. Het negatief exploitatieresultaat in 2020 is een gevolg van de inzet van reserves om tot een sluitende begroting te komen. Met de realisatie van de lopende bezuinigingstaakstelling brengen we de exploitatie weer in evenwicht. Overigens is de exploitatie van Groningen structureel wel in evenwicht als rekening wordt gehouden met een correctie voor incidentele baten en lasten. Als de houdbaarheidstest hier ook rekening mee zou houden, zou dit leiden tot een iets betere financiële conditie (zwak in plaats van onvoldoende).

Het beeld uit dat uit de houdbaarheidstest komt sluit aan bij het beeld dat we in de begroting 2020 hebben gegeven. De financiële positie van de gemeente is kwetsbaar. De grote opgave in het sociaal domein van de afgelopen jaren hebben ertoe geleid dat we reserves hebben aan moeten spreken en tarieven hebben moeten verhogen. Een versterking van de financiële positie is nodig. Dit hebben we ook benoemd in de kadernota weerstandsvermogen 2020, die in april 2020 door de raad is vastgesteld. In de kadernota hebben we streefwaarden benoemd voor onder andere de netto schuldquote, solvabiliteit en aandeel reserves in het weerstandsvermogen. Bij de begroting 2021 beoordelen we of we hiermee in 2021 een stap kunnen zetten. We merken daarbij wel op dat gelet op de effecten van de coronacrisis en de grote opgaven die we nu al zien, de mogelijkheden voor het aanvullen van de reserves beperkt zullen zijn. In de bijlage gaan we uitgebreider in op de uitkomsten van de houdbaarheidstest.

Wij vertrouwen er op u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

loco-burgemeester,
Roeland van der Schaaf

secretaris,
Christien Bronda

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.